

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชน บ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด จากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

5.1.2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยเชิงปริมาณ

5.2.2 อภิปรายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ใช้ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน สิงหาคม 2565 เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถสรุปผล ของได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัย พบว่า ครัวเรือนในชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 เป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 มีอายุระหว่าง 31-50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 38.71 รองลงมา คือ อายุ

51 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมา คือ ปวส./อนุปริญญา จำนวน 34 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.3 อาชีพ ส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมา คือ ค้าขาย 41 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.0 สมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่มีสมาชิก 4-5 คน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมา มีสมาชิก 1-3 คน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน ส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ย/เดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมา 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายจ่ายเฉลี่ย/เดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมา 5,000-10,000 บาท จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 ปัจจุบันท่านมีภาระหนี้สินในครัวเรือนหรือไม่ ส่วนใหญ่พบว่า มีภาระหนี้สินจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมา คือ ไม่มีภาระหนี้สินจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 30

ข้อมูลด้านรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันครัวเรือนในชุมชนบ้านหมู 1 ส่วนใหญ่ ไม่ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมา กำลังทำ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และเคยทำ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 โดยครัวเรือนที่กำลังทำและเคยทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 104 คน มีรายได้ของผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือน (เฉลี่ยต่อเดือน) ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 รายจ่ายของผู้จัดบันทึกบัญชีครัวเรือน (เฉลี่ยต่อเดือน) ส่วนใหญ่มีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมา 4,001-10,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 วัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น โดยวัตถุประสงค์หลัก ๆ ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมรายจ่ายในครัวเรือนจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 รองลงมา เพื่อทราบรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มทำบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการจัดทำบัญชีครัวเรือน 1-3 เดือน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 รองลงมา 7-12 เดือน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 และท่านทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอเพียงใด ส่วนใหญ่ทำบัญชีครัวเรือน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 33 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.7 รองลงมา ทุกวัน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

จากผลการวิจัย สภาพปัจจุบันการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมู 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อสรุปยอดรายรับ-รายจ่ายประจำหรือไม่ โดยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีสาเหตุหลักในการจัดทำบัญชีครัวเรือนนั้น เพื่อต้องการทราบยอดรายรับ-รายจ่าย จำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.2 และไม่ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 โดยมีเหตุผลที่ไม่ทำบัญชี

ครัวเรือนนั้น เนื่องจากไม่มีเวลาการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 70 คนคิดเป็นร้อยละ 37.6 ประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 รองลงมา ไม่มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 43.0 ท่านเคยได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นหรือไม่ เกี่ยวกับการส่งเสริมหรือให้คำแนะนำ ส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 โดยหน่วยงานหลักที่ให้การส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกูด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ไม่เคยได้รับการส่งเสริม จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 การเข้ารับการอบรม ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 โดยเหตุผลในการเข้าอบรมนั้น ถูกชักชวนให้เข้าอบรม จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 การได้รับการแจกคู่มือ สมุด เอกสารเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ส่วนใหญ่ เคยได้รับการแจกคู่มือ สมุด และเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 62.4 และถ้ามีการจัดโครงการบริการวิชาการเกี่ยวกับ การจัดทำบัญชีครัวเรือนท่านจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ ส่วนใหญ่ สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมา ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชน บ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด

จากผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชน บ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D.= 1.160) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ท่านยังสับสนและไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 1.147) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการกีดกันหรือปิดกั้นในประจำวันมาก ทำให้ไม่มีเวลามาจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{X} = 3.83$, S.D.= 1.168) อยู่ในระดับมากและการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยาก ทำให้เสียเวลาในการจัดทำ ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 1.165) ตามลำดับ

5.1.2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในช่วงที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนาแบบกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งจากตัวแทนภาครัฐ หัวหน้าชุมชนและตัวแทนครัวเรือน โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนาดังกล่าวทั้งหมด 9 คน และได้จัดการสัมมนากลุ่มย่อยขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวทางการจัดการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยหลังการดำเนินการสนทนาดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็สามารถนำมาเขียนเป็นข้อสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

จากการศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า ควรมีการเชิญชวน ส่งเสริม รวมถึงมีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับครัวเรือนในชุมชน มีการสอนการจัดทำแผนการเงินประจำปี สร้างผู้นำต้นแบบในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้เห็นจริงให้กับประชาชนในชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำชุมชนและครัวเรือนในชุมชน เชิญสถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงวิทยากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความเข้าใจมาอบรมให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับครัวเรือนในชุมชนและมีการติดตามผลการจัดทำบัญชีครัวเรือนหลังจากที่ได้อบรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ หน่วยงานในท้องถิ่นควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญการจัดทำบัญชี อธิบายถึงประโยชน์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ครัวเรือนในชุมชนมีความสนใจในการจัดทำบัญชีมากขึ้น ทำให้ครัวเรือนทราบถึง รายได้ รายจ่าย และควรเหลือเก็บออมได้เท่าใด ก็จะสามารถใช้การจัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนได้

นอกจากนั้น ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูล แนวทางในการนำบัญชีครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า การที่จะนำบัญชีครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ครัวเรือนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีวินัยในการจดบันทึกบัญชีอย่างสม่ำเสมอ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) สภาพปัจจุบันการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า สภาพปัจจุบันครัวเรือนในชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด ในภาพรวม ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนสาเหตุหลักๆ เนื่องจากสมาชิกครัวเรือนไม่มีเวลาในการจัดทำ เพราะว่า มีภารกิจต้องรับผิดชอบในประจำวันมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำบัญชีครัวเรือน แต่มีประสบการณ์ในการจัดทำ เคยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกูด ฯลฯ เคยเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากถูกชักชวนให้เข้าร่วมการอบรม ซึ่งสมาชิกไม่ได้เห็นความสำคัญและตระหนักการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงเคยได้รับการแจกคู่มือ สมุดเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีแต่ไม่เคยได้รับการติดตามผลหลังจากการได้รับการแจกคู่มือ จึงทำให้สมาชิกในครัวเรือนเกิดการสับสนในการบันทึกบัญชี การบันทึกบัญชีครัวเรือนไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ถ้ามีการจัดโครงการบริการวิชาการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่สนใจที่จะเข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิรา สุวัฒน์วิบูลย์ และคนอื่น ๆ (2562 : 58-71) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและสภาพ

ปัญหาการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานรัฐบาลและผู้นำชุมชน ปัญหาและอุปสรรค คือ เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภาครัฐไม่มีการติดตามผล จึงส่งผลกระทบต่อกลุ่มตัวแทนเกษตรกร ส่วนใหญ่ขาดการบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภภาพิต ศรีสว่างวงศ์ (2562 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนสู่การสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพปัญหาปัจจุบันของการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชีวิตประจำวันภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน และยังไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีเท่าที่ควร

2) สภาพปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชน บ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า สมาชิกในครัวเรือนยังสับสนและไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงมีการกีดกันหรือขัดขวางในประจำวันมาก ทำให้ไม่มีเวลาจัดทำบัญชีครัวเรือน และการจัดทำบัญชีครัวเรือนมีความยุ่งยาก ทำให้เสียเวลาในการจัดทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุปผา คำนวน (2563) ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนของชุมชนไม่ได้บันทึกบัญชีครัวเรือนเพราะขาดความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา คำชู (2562 : 1009-1015) ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมศักยภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำบัญชีครัวเรือน เนื่องจากมีการกีดกันหรือขัดขวางมาก ทำให้ไม่สามารถจดบันทึกบัญชีครัวเรือนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติญพัฒน์ ล้อมฉิมพลี (2557 : 73) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ของประชาชนชุมชนบ้านปากคลองบางโพธิ์เหนือ จังหวัดปทุมธานี มีความยุ่งยากและทำให้เสียเวลาไม่ต้องการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง

3) แนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนบ้านหมู่ 1 ตำบลเกาะกูด อำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด สามารถกำหนดแนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือนสรุปได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เชิญชวน ส่งเสริม ให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน รวมถึงมีการสอนการจัดทำแผนการเงินประจำปี

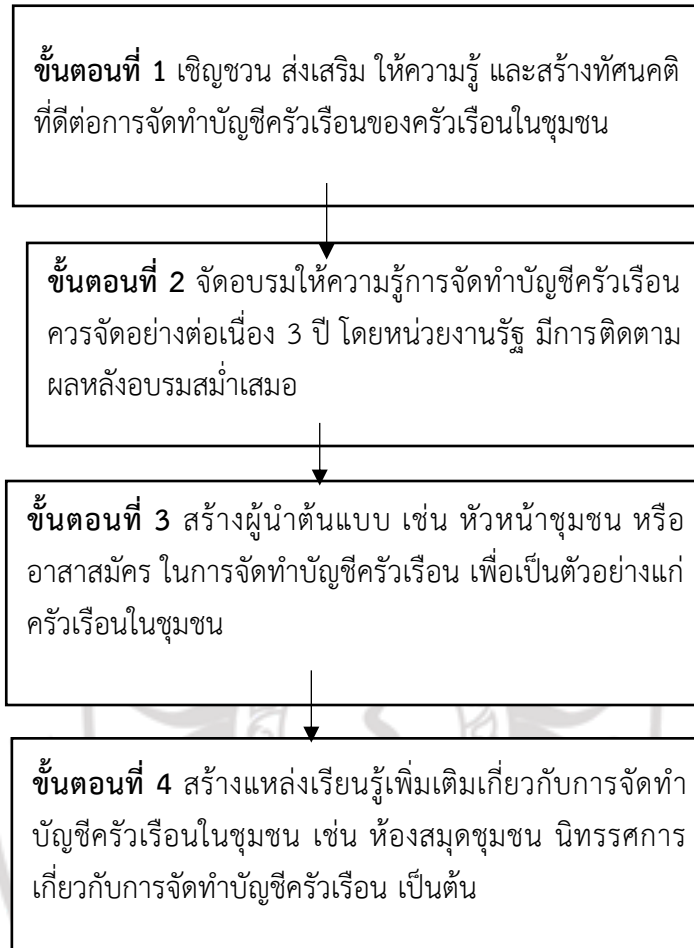
ขั้นตอนที่ 2 จัดอบรมให้ความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน ควรจัดอย่างน้อยต่อเนื่อง 3 ปี โดยหน่วยงานรัฐ มีการติดตามผลหลังอบรมสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชุมชน และมีการสร้างไลน์กลุ่มหมู่บ้านเพื่อติดตามผลการบันทึกบัญชีครัวเรือน รวมถึงจัดเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษา

ขั้นตอนที่ 3 สร้างผู้นำต้นแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือน เช่น หัวหน้าชุมชน หรืออาสาสมัครในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครัวเรือนในชุมชน รวมถึงมีการส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ซึ่งการจัดทำบัญชีครัวเรือนสามารถสร้างความร่วมมือในชุมชน มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่าง

ขั้นตอนที่ 4 สร้างแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนในชุมชน เช่น ห้องสมุดชุมชน จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น

จากข้อมูลแนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือนข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกณรงค์ เรืองรัตน์ (2561 : 41-42) ที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวทางการส่งเสริม การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนของคนทำงาน ในเขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการส่งเสริม โดยการให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน นำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอร แสงวโรตม์ (2557 : 30-39) ทำการศึกษาวิจัย เรื่องแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของชาวบ้านในเขตห้วยจรเข้มาก อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ จัดอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยเพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้ดำเนินการอบรม และควรมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยเฉพาะเกษตรทฤษฎีใหม่ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

จากผลการวิจัยที่ได้จากกระบวนการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สามารถนำมาสรุปเป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนเป็น 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 ขั้นตอนแนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ยังสับสนและไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ดังนั้นควรมุ่งสร้างความเข้าใจการจัดการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับครัวเรือนในชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน การสร้างศูนย์การเรียนรู้บัญชีครัวเรือนในชุมชน มีการจัดโครงการอบรมการจัดการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่องรวมถึงจัดให้มีที่ปรึกษาการจัดการจัดทำบัญชีครัวเรือนขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและวัตถุประสงค์ให้กับครัวเรือนในชุมชนมากขึ้น จะสามารถนำมาสู่การแก้ไขปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการด้านการเงิน ลดภาระหนี้สิน เพิ่มรายได้ และมีเงินออม นำมาสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

2. จากผลการวิจัยการดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะเกี่ยวกับการที่จะนำบัญชีครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น ครัวเรือนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือและ

เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีวินัยในการจดบันทึกบัญชีอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากผู้นำชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการบันทึกบัญชีครัวเรือน รวมถึงมีของรางวัลหรือการมอบเกียรติบัตรเพื่อยกย่องครัวเรือนที่มีระเบียบวินัยในการจัดทำบัญชีครัวเรือนสม่ำเสมอเป็นประจำทุก ๆ เดือน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทกับครัวเรือนในพื้นที่ รวมถึงศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลรูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อไป เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อไป